

150 JAAR REGIMENT VERBINDINGS- TROEPEN

🗨️ Kol bd F.F.M. (Frank) Peersman

NAOORLOGSE PERIODE

Tegen het einde van de 2e Wereldoorlog maakten de Verbindingstroepen nog steeds deel uit van de Genie, al was de Verbindingdienst een eigen weg ingeslagen door de snelle ontwikkelingen op het gebied van telecommunicatie. Door oorlog misten de verbindelaren van toen kennis en ervaring in de militaire telecommunicatie. Daarom werden cursussen gevolgd bij de Engelse Verbindingdienst, zoals *150 Royal Signals OCTU (Officer Cadet Training Unit) in Catterick Camp* en bij *3rd Operator Training Battalion te Whitby*, beide in North Yorkshire. →

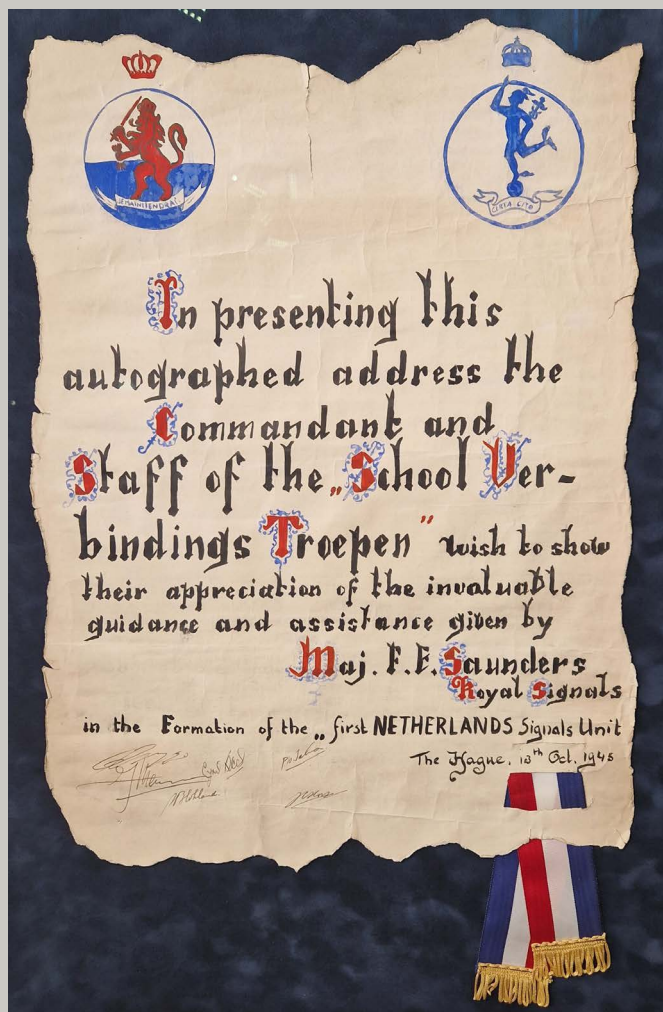
Vanaf 20 september 1944 werd het 2^e Regiment Genietroepen (Verbindingstroepen) in onderdelen heropgericht. In september 1945 werd het Depot Genietroepen weer opgericht te Gorinchem. Op 1 oktober 1945 werd op de Alexanderkazerne te Den Haag de School Verbindingstroepen opgericht, initieel gericht op opleidingen voor de soldaten die naar het toenmalig Nederlands-Indië werden gestuurd. De onderofficieren en officieren werden nog steeds opgeleid in Engeland. Materieel voor de opleiding kwam uit Engelse en Canadese voorraden. In september 1945 waren in de School Verbindingstroepen in oprichting ook opgenomen de twee "Opsporingsdetachementen Verbindingsmaterieel" destijds in Duitsland (resp. te Hamburg en Minden) en in oktober 1945 de, van het Militair Gezag afkomstige, radioverbindingseenheid de "VHF Section". Deze "VHF Section" was in Engeland opgericht als "Royal Signals, Dutch Section" en kwam in april 1945 aan in Noord-Brabant. Deze sectie moest de verbindingen tussen Zuid- en Noord-Nederland tot stand brengen, omdat nagenoeg alle lijnverbindingen over de rivieren onbruikbaar waren geworden. Deze School Verbindingstroepen bestond naast het Regiment Verbindingstroepen te Utrecht (Hoelkazerne) en ze hadden als overkoepelend orgaan vanaf 1 januari 1947 het Directoraat Verbindingsdienst.

Per 15 april 1946 zouden een aantal vredesonderdelen van de Koninklijke Landmacht opnieuw worden geformeerd¹ en een aantal onderdelen zouden worden opgericht, waaronder het 1^e Regiment Verbindingstroepen, maar bijvoorbeeld ook het 1^e Regiment Pioniers.

De zogenaamde "korte opleidingen", zoals die voor lijnwerkers, chauffeurs en centralisten, werden overgeplaatst naar Utrecht en uitgevoerd door het 1^e Regiment Verbindingstroepen onder commando van de Majoor J.A. Busch Geertsema. De 'lange' opleidingen, zoals die voor radiotelegrafist of radiomonteur, bleven bij de School Verbindingsdienst in Den Haag, die destijds dus nevensgeschikt was aan het 1^e Regiment Verbindingstroepen. Eind van dat jaar startte in Den Haag de opleidingen voor de officieren en onderofficieren, onder andere de School Reserve Officieren Verbindingsdienst (SROV).

Door het intrekken van het document "Vredesorganisatiën 1939" in 1946² was het nodig om opnieuw vast te stellen welke datum door de weer geformeerde c.q. nieuw opgerichte onderdelen als oprichtingsdatum moest worden herdacht. Voor het 1^e Regiment Verbindingstroepen werd die datum aanvankelijk vastgesteld³ op 1 oktober 1938. Dat was de oprichtingsdatum van het 2^e Regiment Genietroepen (Verbindingstroepen).

Op 1 januari 1947 werd het Directoraat Verbindingsdienst opgericht⁴ met als Directeur de Kolonel J.J. Marlet. Het directoraat viel rechtstreeks onder de Chef Generale Staf, destijds Luitenant-generaal Mr. H.J. Kruls. Onder de Directeur van de Verbindingsdienst vielen o.a. de scholen en onderwijsinrichtingen, die tot de verbindingdienst behoorden. Een maand later werd bepaald⁵ ⁶ dat de traditie van het 2^e Regiment Genietroepen (Verbindingstroepen) over ging op het 1^e Regiment Verbindingstroepen. Daarmee was er een herkenbaar Regiment

Oorkonde School Vbdtrn

Verbindingstroepen, maar dat regiment had nog geen eigen vaandel of baretembleem.

In 1947 werden de staven van het 1^e tot en met het 3^e Oefencentrum opgericht⁷. Het 1^e Regiment Verbindingstroepen en de School Verbindingstroepen vielen beide onder de staf van het 1^e Oefencentrum en de commandant van het 1^e Oefencentrum had als standplaats Amersfoort. De nadruk kwam te liggen op het opleiden van personeel voor de inzet in Nederlands-Indië, dat bezig was met de transformatie naar een zelfstandig Indonesië.

Eind 1947 was in de "oorlogsbegroting 1948" bepaald dat de opleidingen vanaf de lichte 1948 plaats zou vinden bij depots en dat de vredesregimenten zouden gaan 'sluimeren'. Bij Ministeriële beschikking⁸ was vastgelegd dat de vredessamenstelling van de Verbindingsdienst bestond uit:

- het Depot Verbindingstroepen, bestaande uit de Staf, het 1e Instructiebataljon (Staf, Compagnie Lijnwerkers en Motorordonnansen, Compagnie Chauffeurs), het 2e Instructiebataljon (Staf, 2 Compagnieën Radiotelegrafisten, Compagnie Radiomonteurs), het Schoolbataljon Verbindingsdienst (Staf, School voor Reserveofficieren van de Verbindingsdienst, de Kaderschool Verbindingsdienst, Schoolcompagnie Verbindingsdienst), het Administratief bataljon;

HISTORIE

- het 1e Regiment Verbindingstroepen met een sterkte van slechts 2 officieren en 6 onderofficieren, gericht op mobilisatievoorbereiding;
- de Sectie Verbindingsdienst van het Directoraat Verkeerswezen.

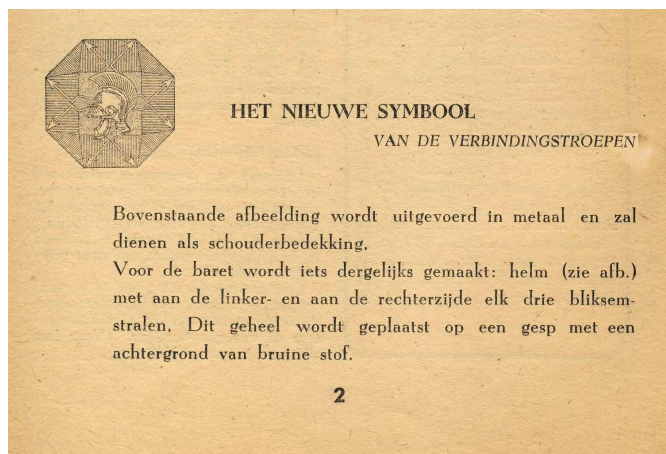
De depotcommandant was een kolonel; de regimentscommandant een luitenant-kolonel, die tevens commandant was van een van de instructiebataljons. Het 1^e Regiment Verbindingstroepen zou vooral een mobilisatie bureau zijn en als regiment kreeg het een sluimerend en ceremonieel bestaan.

Ook werden er vier militaire gewesten ingesteld, waarmee de staf van de Territoriale Bevelhebber Nederland, de Bevelhebbers in de Militaire Afdelingen en de Commandanten van de Oefencentra (pas opgericht) werden opgeheven. Het Depot Verbindingstroepen en het 1^e Regiment Verbindingstroepen in Utrecht vielen toen onder het 1^e Militaire Gewest (Noord- en Zuid-Holland, Utrecht en Zeeland), waarvan de commandant als standplaats 's-Gravenhage had.

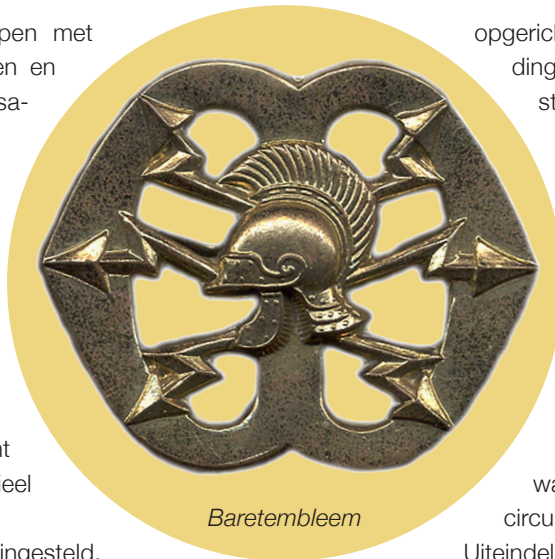
ZELFSTANDIG WAPEN

Door de ervaringen van de oorlog, de opleidingen bij de *Royal Signals* in *Catterick Camp*, maar ook die – iets later - in voormalig Nederlands-Indië en de voortschrijdende techniek werd al snel duidelijk dat de Verbindingsdienst een apart wapen zou moeten worden. De discussies hierover liepen al sinds de jaren '20, omdat o.a. in Engeland en de Verenigde Staten de Verbindingsdienst ook al een apart wapen was geworden. Dezelfde discussie liep overigens ook voor het Regiment Verlichtingstroepen, dat zelfs niet meer onder de Inspecteur der Genie viel. In een artikel over de verbindingsopleidingen bij de *Royal Signals* in Engeland in 1946 stond vermeld dat "Deze dienst zal vermoedelijk in de toekomst in het Nederlandsche leger heeten: Korps Verbindingsdienst".

Toen op 1 januari 1947 het Directoraat Verbindingsdienst werd

Embleem Vbdtrn

Baretembleem

opgericht, was er al sprake van dat de Verbindingsdienst in de loop van 1947 een zelfstandig wapen zou worden. In 'de Spin' (destijds het maandblad voor de verbindingstroepen) van 1 maart 1947, stond al het nieuwe symbool voor de verbindingstroepen aangekondigd.

In een artikel in het Algemeen Handelsblad van 15 mei 1948 ter gelegenheid van het 200-jarig bestaan van de Genie werd over de Verbindingsdienst al gezegd dat het "op weg was een ander wapen te worden". Toen circuleerde de datum december 1948.

Uiteindelijk zou op 1 mei 1949 per Koninklijk Besluit het Wapen van de Verbindingsdienst als zelfstandig wapen worden opgericht^{9 10 11} en het 1^e Regiment Verbindingstroepen ging hier deel van uit maken. Dat was het formaliseren van een situatie die feitelijk al bestond.

Op 10 juni 1949 was ter gelegenheid daarvan een parade op de Hojelkazerne, afgenomen door de Minister van Oorlog, mr. W.F. Schokking en de Chef van de Generale Staf, Generaal H.J. Kruls. Kolonel der Genie J.J. Marlet was toen Directeur Verbindingsdienst.

Bij het Wapen van de Verbindingsdienst werden toen ingedeeld het daartoe in aanmerking komend personeel van het Directoraat Verbindingsdienst, het Depot Verbindingstroepen en het Regiment Verbindingstroepen. Hieruit blijkt dat van oudsher het Regiment Verbindingstroepen een onderdeel is binnen het Wapen van de Verbindingsdienst.

Vanaf dat moment kreeg het personeel van de verbindingsdienst ook het baretembleem met de helm en de zes bliksemstralen, zoals we dat vandaag de dag nog kennen. Maar initieel zat dat baretembleem nog op het bruine ondergrondje van de genie.

In 1950 werd per Land- en Luchtmacht Mededeling (L-LM) nummer 87¹² bepaald dat de wapenkleuren van het Wapen van de Verbindingsdienst blauw en wit zouden worden. Het ondergrondje op de baret werd van nassausblauw fluweel met aan weerszijden een loodrechte witte bies en de kraagspiegels op het Dagelijks Tenue nassausblauw fluweel met een witte bies. Ook werd per Land- en Luchtmacht Mededeling (L-LM) nummer 156 in 1950¹³ bepaald dat het korpsonderscheidingsteken van het Regiment Verbindingstroepen werd gewijzigd en vanaf dat moment het woord "verbindingstroepen" vermeldt in witte letters op een nassausblauwe achtergrond. Algemeen wordt aangenomen dat deze kleuren werden gekozen, omdat blauw en wit de kleuren waren van de seinvlag.

In de oorlogsbegroting van 1950 werd bepaald dat de opleiding niet meer zou geschieden in depots, maar weer in de regimenten. Met ingang van 1 juli 1950 werd de voorlopige "Vredessaanstelling 1950" van kracht zoals vastgesteld bij Koninklijk

HISTORIE

Besluit¹⁴. In de Vredesorganisatie 1950 zat o.a. de Verbindingschool en het Regiment Verbindingstroepen. In datzelfde Koninklijk Besluit werd bepaald dat het 1^e Regiment Verbindingstroepen voortaan het Regiment Verbindingstroepen zou heten, dus zonder nummeraanduiding. De Kaderschool is eind 1950 verhuisd naar de Knoopkazerne en de SROV op 15 december 1950, waarmee Utrecht de hoofdlocatie voor de verbindingdienst was geworden.

TWEE REGIMENTEN VERBINDINGSTROEPEN

Vervolgens werd in 1951 besloten dat “Met het oog op de vorming der oorlogsverbanden en van een daarbij voor de troepen te velde noodzakelijke encadrerings- (tevens instructie-) ploeg, zal de reorganisatie van de vredesopzet resulteren in de vorming van enige nieuwe vredesopleidingseenheden t.w.: één regiment Cavalerie (tanks), één regiment Luchtdoelartillerie, één regiment Pioniers, één regiment Verbindingstroepen en één regiment Technische troepen.” Dat resulteerde in een Koninklijk Besluit¹⁵, waarin werd bepaald dat “op 1 oktober 1951 werd opgericht het 2e Regiment Verbindingstroepen”. Het bestaande Regiment Verbindingstroepen heet vanaf dan weer het 1e Regiment Verbindingstroepen, dat als oprichtingsdatum zal herden-

ken 1 oktober 1938.” 1 oktober 1938 was de oprichtingsdatum van het 2^e Regiment Genietroepen (Verbindingstroepen). Met de oprichting van het 2^e Regiment Verbindingstroepen verhuisde een deel van de opleidingen naar Ede, te weten de lijnwerkers, centralisten en telexisten. De opleiding voor radiotelegrafisten, telecommunicatie-monteurs, de kaderscholen, de School Reserve Officieren Verbindingdienst en de School Compagnie Verbindingdienst (SCV) bleven in Utrecht.

Het 2^e Regiment Verbindingstroepen begon op 11 november 1951 te Ede met een Regimentsstaf, twee Instructiebataljons en een Verzorgingsbataljon. Als eerste onderdeel kwam op 22 november 1951 een lijnwerkerscompagnie naar Ede. Die werd gehuisvest in de Simon Stevinkazerne, omdat de Elias Beeckmankazerne nog bezet werd door het 2^e VOC, wat stond voor 2^e Vrijwilligers Opleidings Centrum. Het 2^e Vrijwilligers Opleidings Centrum was in 1950 opgericht. Dit zou later verhuizen naar Weert en worden samengevoegd met het 1^e VOC uit Wezep onder de naam Onderofficieren School, de latere Koninklijke Militaire School. Eind maart 1952 zou het 2^e Regiment Verbindingstroepen ook de Elias Beeckmankazerne toegewezen krijgen.

2^e Regiment Verbindingstroepen

Depot Verbindingsdienst

Mede door vele inspanningen van de Inspecteur Verbindingsdienst, Kolonel J.J. Marlet, werd de in het Koninklijk Besluit van 1 oktober 1951 genoemde oprichtingsdatum van het 1^e Regiment Verbindingstroepen door de Minister van Oorlog¹⁶ 17 gewijzigd in 18 februari 1874.

In februari 1953 hielp o.a. het 2^e Regiment Verbindingstroepen uit Ede bij het herstellen van telefoonverbindingen in Zeeland na de watersnood. Ze hebben samen met personeel van de PTT 175 kilometer veldkabel gelegd. Op 1 juni 1953 werden het 1^e en het 2^e Regiment Verbindingstroepen beide opgenomen in het Depot Verbindingsdienst te Ede, dat toen onder commando stond van Luitenant-kolonel J.W.E. Mulder.

Radiovoertuigen in Zeeland na de watersnood

“Datum van oprichting blijft 18 februari 1874”

Lang heeft het 2e Regiment Verbindingstroepen niet bestaan, want in 1954 werd besloten om per 1 mei 1954 het 1e Regiment Verbindingstroepen en het 2e Regiment Verbindingstroepen samen te voegen tot het Regiment Verbindingstroepen¹⁸. Dit Regiment Verbindingstroepen zet de tradities voort van het 1^e Regiment Verbindingstroepen en het 2^e Regiment Verbindingstroepen en zal als datum van oprichting herdenken 18 februari 1874.

Met die samenvoeging verhuisden alle opleidingen naar Ede, met uitzondering van de monteursopleiding, die nog een paar jaar in Utrecht bleef. Die opleidingen werden verzorgd door het Depot Verbindingsdienst en het regiment kreeg een rol op het gebied van ceremonies en op het gebied van personele mobilisatievoorbereiding. Een als zodanig benoemde regimentscommandant was er niet meer.

REGIMENT SLAPEND?

In 1957 werd bij een grote reorganisatie het regiment als eenheidsverband bij de infanterie ook losgelaten. Mogelijk heeft mede bijgedragen aan een ‘slapend’ bestaan van regimenten en regimentscommandanten. Het regiment was een traditioneel verband geworden, aanvankelijk onder Commandant 101 Verbindingsgroep, die in voorkomend geval als regimentscommandant optrad¹⁹. Wellicht had de Inspecteur Verbindingsdienst ook een rol hierin, want na het opheffen van de functie van Inspecteur bij de verschillende wapens en dienstvakken in 1970, ging een aantal wapens en dienstvakken zelf (officieuze) regiments- en korpscommandanten benoemen.

Dat was reden voor de Bevelhebber der Landstrijdkrachten om in 1973 de “Regeling traditiehandhaving bij de KL” uit te geven, die tot stand was gekomen onder auspiciën van de Traditie Commissie Koninklijke Landmacht. Daarin stond o.a. welke functionaris de regimentscommandant was. Voor het Regiment Verbindingstroepen was dat de commandant van het Verbindingsdienst Opleidingscentrum (VOC). Daarmee was de Kolonel W.K. Rijdsdijk sinds lange tijd weer een als zodanig expliciet benoemde regimentscommandant in augustus 1973, hoewel hij al sinds augustus 1970 Commandant VOC was.

Lange tijd is de Commandant van het Verbindingsdienst Opleidingscentrum (VOC) te Ede de regimentscommandant geweest. Dat was een functie die altijd door een kolonel van de Verbindingsdienst werd vervuld. Toen het VOC werd opgeheven op 1 september 1996 en de School Verbindingsdienst opging in het Opleidingscentrum Ede (OC-Ede), werd – na ampele discussie – de functie van Regimentscommandant vanaf 8 april 1998 gekoppeld aan die van Commandant OC Ede, mits deze van de verbin-

Regimentsadjutant

dingsdienst was; anders zou het de Commandant School Verbindingsdienst zijn. In de praktijk was het dus de schoolcommandant. Dat bleef zo tot op 14 februari 2019 het *Command & Control* Ondersteuningscommando werd opgericht. De commandant daarvan is weer een kolonel van de Verbindingsdienst en die werd tevens de Regimentscommandant.

De regimentscommandant wordt ondersteund door een regimentsadjutant. De functie van regimentsadjutant bestaat al sinds er regimentscommandanten zijn, maar in het verleden werd die functie altijd vervuld door een luitenant of kapitein in de staf van de regimentscommandant.

In de vergadering van de Traditieraad van 7 april 1992 wordt al wel gesproken over de functie van regimentsadjutant (en ook die van bataljonsadjutant), maar de invoering daarvan hing af van reorganisaties bij de Koninklijke Landmacht.

Het zou nog duren tot 1994 voordat de regimentsadjutant als volwaardige functie en in de rang van adjudant-onderofficier zijn intrede deed. In eerste instantie overigens voor één jaar om zich te beraden over de functie en de inhoud daarvan in overleg met de regimentscommandant en de andere regimentsadjutanten binnen de KL. Maar zoals we nu weten, zou het een 'blijvertje' zijn.

In mei 1997 werd bekend gemaakt dat de functie van regimentsadjutant geen voltijd functie zou worden, maar een nevenfunctie zou worden van de schooladjutant. Pas vanaf 2003 zou het een fulltime functie worden.

AFSLUITING

Tegenwoordig worden de termen 'Regiment Verbindingsstroepen' en 'Wapen van de Verbindingsdienst' min of meer als synoniemen gebruikt. Wel begrijpelijk, omdat er op dit moment

maar één regiment onder het wapen valt, maar historisch dus niet correct. Hoewel het Regiment Verbindingsstroepen ouder is dan het Wapen van de Verbindingsdienst, was het regiment aanvankelijk onderdeel van het Wapen van de Verbindingsdienst en waren er verbindingsonderdelen die niet onder het Regiment Verbindingsstroepen vielen. Bij de Infanterie, de Cavalerie, de Artillerie en de Informatiemanoeuvre is nog steeds te zien dat een Wapen breder is dan een regiment c.q. korps.

En nu gezamenlijk op naar de 200 jaar.

Eindnoten

- 1 Koninklijk Besluit van 18 april 1946, nummer 154
- 2 Ministeriële Beschikking van 13 december 1946, Militair Kabinet, Bureau 2, nummer 920
- 3 Ministeriële Beschikking van 19 mei 1947, Militair Kabinet, nummer 52
- 4 Ministeriële Beschikking van 20 december 1947, Militair Kabinet, Bureau 2, nr. 936
- 5 Koninklijk Besluit van 1 februari 1947, nummer 70
- 6 Ministeriële kennisgeving van 17 maart 1947, Chef van den Generalen Staf, Sectie G II, nummer 1001
- 7 Ministeriële Beschikking van 4 maart 1947, Chef van den Generalen Staf, Sectie G II, Organisatie, nummer 1005
- 8 Ministeriële Beschikking van 11 november 1947, Chef van den Generalen Staf, Sectie G II, Organisatie, nummer 1001
- 9 Koninklijk Besluit van 27 september 1946, nummer 27
- 10 Ministeriële Beschikking van 25 april 1949, Hoofdkwartier van de Generale Staf, Sectie G 2, Nr. 1002
- 11 Legerorder nummer 88 van 1949
- 12 Ministeriële Beschikking van 27 maart 1950, Kabinet, Nr. 435
- 13 Ministeriële Beschikking van 17 juni 1950, Kabinet, Nr. 578
- 14 Koninklijk Besluit van 1 juli 1950, nummer 26
- 15 Koninklijk Besluit van 1 oktober 1951, nummer 1
- 16 Land- en Luchtmacht Mededeling nummer 316 uit 1952
- 17 Ministeriële Beschikking van 27 oktober 1952, Generale Staf, Nr. 9233
- 18 Koninklijk Besluit van 10 mei 1954, nummer 111
- 19 Zie artikel W. Jung in de Connector van juni 1992